

Op stap met de boswachter

BIO

Naam: Wouter Huygens

Leeftijd: 46

Werkgever: ANB

Werkgebied: Schoten, Aartselaar, Schelle, Hemiksem, Zemst, Vilvoorde, Grimbergen, Londerzeel, Kapelle o/d Bos, Opwijk, Merchtem, Meise, Asse, Wemmel

Domeinen: Vordenstein, Bonte Hannek, De Reukens, Cleydael, Sinkval, Ter Locht, Weerdse vijver, Dorent, Tanghebeekbos, Houtembos, Rubensbos en kasteel, ...

Het afgelopen jaar hebben meer mensen dan ooit ontspanning gezocht in de vele natuurgebieden die België rijk is. Ook onze Aartselaarse Reukens kenden een grote toevloed aan wandelaars en passanten. Het natuurgebied De Reukens bestaat al 15 jaar en is nog volop in ontwikkeling. Het is een samenwerking tussen de gemeente en ANB (Agentschap Natuur en Bos). Het leek ons dan ook een ideaal moment om één van de mensen die instaat voor het beheer en de uitbouw van De Reukens aan het woord te laten, boswachter Wouter Huygens. We liepen samen met hem doorheen het gebied en kregen onderweg tekst en uitleg over de visie en toekomst van De Reukens.

*Boswachter, geen alledaags beroep en het spreekt tot de verbeelding.
Hoe wordt u eigenlijk boswachter?*

Eerst en vooral kies je dit beroep natuurlijk uit interesse, ten tweede met de juiste opleiding. Na mijn secundair diploma volgde ik de cursus bosbouwbeekwaamheid, ondertussen heet dat natuurmanagement. De opleiding is nu ook al uitgebreider dan vroeger, er zijn 2 cursussen: de basis cursus en cursus voor gevorderden, beiden worden gegeven door Inverde. De basis cursus heb je nodig om te kunnen solliciteren voor een job. Vroeger was dat een Selor examen voor ambtenaar; als je slaagde kwam je in een werfreserve terecht en naargelang de vacante plaatsen kon je verder solliciteren. Je kon maar 2 keer weigeren, je kon dus een post aangeboden krijgen in bijvoorbeeld Limburg of aan de zee. Ikzelf ben van Mechelen afkomstig en heb nooit moeten weigeren, want ik kon kiezen tussen 15 plaatsen, die toevallig samen vrijkwamen. Dat kwam omdat er in die periode meerdere grote heidebranden waren geweest. De overheid kwam tot de vaststelling dat er te weinig boswachters waren en zo zijn er in één keer zowel 30 bos- als natuurwachters aangenomen.

vlnr. Hans Cops, René Lauwers en Wouter Huygens

U bent, naast vele andere domeinen, ook verantwoordelijk voor het bosbeheer van De Reukens. Het is een domein in volle ontwikkeling, dat elk jaar lijkt te veranderen of uit te breiden en ook steeds meer bezoekers lokt. Wat is de visie op deze ontwikkeling?

Elk jaar kopen we wel wat extra grond aan in De Reukens. In 2020 waren dat zelfs 3 percelen. Het was steeds de bedoeling om het natuurdomein toegankelijk te maken voor mensen uit de streek. Niet om er recreatiegebied van te maken, of mensen uit andere gemeenten naar hier te lokken vanuit een toeristisch oogpunt. Het was dus ook een bewuste keuze om geen parking te voorzien.

Er is het idee van de Zuidrand, om groene gebieden te ontwikkelen in combinatie met de kasteeldomeinen en deze gebieden met elkaar te verbinden. Zo zou de Zuidrand meer toerisme kunnen ontwikkelen. Dat idee deelt u dan niet?

Groene gebieden ontwikkelen en met elkaar verbinden, is een zeer goed idee. Groene corridors (verbindingen) creëren, geeft de dierenpopulatie een grotere kans om zich uit te breiden. Hier zitten (voorlopig) geen reeën, want die geraken hier niet, omdat er geen verbindingen zijn. Ik zie namelijk 2 problemen. Ten eerste voorziet het huidige RUP (Ruimtelijk Uitvoeringsplan van 2026) wel 100 hectare bos/natuurdomein, maar geen verbindingen. Er zijn bijvoorbeeld geen gaten in de lintbebouwing voorzien om nieuwe aansluitingen te maken. Wil je een verbinding tussen groene gebieden dan moeten er onteigeningen gebeuren. Ten tweede is een grote recreatieve ontwikkeling zeer nadelig voor de aanwezige natuur en de dierenpopulatie.

Hoe ziet u een goed evenwicht tussen recreatie en natuur?

Een goed evenwicht tussen recreatie en natuur is nodig om rust te creëren. Een jong bos in volle ontwikkeling is nog heel kwetsbaar en tegelijk heeft een oud bos zoals het Ferrarisbos, net over het bruggetje, ook een enorme natuurwaarde die beschermd moet worden. (Een Ferrarisbos is een bos dat al op de Ferrariskaart van 1777 als bos genoteerd stond.) Als er tenslotte ooit dieren zouden zijn in de Reukens, dan moeten zij ook rust hebben. Zo zijn reeën bijvoorbeeld heel stressgevoelig. Wanneer wandelaars zomaar overal kunnen lopen, verstoren zij dus niet alleen de natuur, maar ook de dieren. Het zou voor het beleid een goed idee zijn om te werken aan een afgesloten centrale zone, met daarrond verschillende wandelpaden toegankelijk voor bezoekers. Zo kunnen zij nog ten volle genieten van de open ruimtes en de bossen, maar blijft de verstoring van de natuur beperkt. De bedoeling is dat tegen het einde van dit jaar deze toegangswegen officieel vastgelegd worden, zodat het duidelijk is voor de bezoeker waar hij wel en niet kan wandelen.

Achteraan op de foto:
Deeltje van het Ferraris-
bos in de Reukens.

Mogen de bossen dan niet betreden worden en kan er enkel gewandeld worden op de voorziene paden?

Een klein stukje natuurspeeltuin aan het aangrenzende speelbos

Een deel van de bossen mag gebruikt worden als speelbos, de rest is een bufferbos. Dat speelbos grenst aan de natuurspeeltuin, die nog volop in ontwikkeling is. In principe is het speelbos nu al toegankelijk, maar het is nog wat te jong om in te spelen. In een echt speelbos kan je vlot tussen de bomen doorlopen. In eerste instantie moeten de takjes vanonder aan de bomen afsterven, zodat je goed onder de bomen door kan lopen. In tweede instantie moeten de bossen voldoende uitgedund zijn.

Het Heldenbos werd vorig jaar aangeplant, hoelang duurt het voor we van een volwaardig bos kunnen spreken?

Binnen dit en 20 jaar. Dan moeten we de eerste bomen uithalen, zodat andere dikker kunnen worden. In de jonge bossen is al gezocht naar de beste bomen (blauwe stippen = zeker laten staan) en naar minder goede bomen die al zouden kunnen gekapt worden (rode stippen). In samenspraak met omwonenden die een officiële kapvergunning hebben (volgens het examen ECC 1+2) kunnen deze “rode” bomen gekapt worden. In Aartselaar is er momenteel 1 persoon die de vergunning speciaal heeft gehaald en in maart en april 2021 gekapt heeft. Dit veroorzaakte veel commotie en verontruste telefoontjes van goedbedoelende burgers. Er is een enorme druk om niets meer in een bos te doen, maar als je een goed en gezond bos wil, dan moet je daarin werken en sommige bomen wegdoen om andere de ruimte te geven om te groeien.

Een voorbeeld van een specifieke methode van bosverjonging is het gebruik van kloempen. Ter hoogte van A12-Shopping staan in vierkante vlakken heel veel boompjes dicht op elkaar geplant. Ze worden gedwongen om in de hoogte op te schieten en op termijn wordt per kloemp de meest kwalitatieve boom overgehouden. Tussen de kloempen is er ruimte voorzien voor natuurlijke bosontwikkeling. Hierbij komen de pioniersplanten zoals de berk en de wilg vanzelf naar boven. Kijk maar eens naar het jonge bosje ter hoogte van Oeyevaerschbos, dat ontstaan is uit een gewone wei waar 8 jaar niets aan gedaan is. Bij de aanplanting van nieuwe bossen werken we trouwens met het ‘mantel-zoomprincipe’. Zo komt er geen directe muur van bos naast de Halfstraat, maar is er een overgang van korte vegetatie naar hoge; van gras naar ruigte, naar struiken, hakhout en dan hoge bomen.

Voorbeeld van een ‘kloemp’ volgens de Duitse QD-methode. Eén toekomstboom per kloemp blijft over.

Nu we toch ter hoogte van A12-Shopping zijn, hier komt binnenkort een waterretentiebekken. Wat is functie en meerwaarde van dit bekken?

Het retentiebekken is een project van de provincie, zodat de achterliggende wijk, bij zware regenval, niet meer onder water staat. De voorbereidingen en archeologische onderzoeken zijn allemaal al achter de rug en het bekken wordt eind dit jaar uitgegraven. De werken gebeuren door de provincie, maar de gronden zijn grotendeels van ons en het uiteindelijke beheer zou gedeeltelijk bij ANB komen. Het is de bedoeling dat het bekken niet alleen een waterfunctie heeft, maar ook een natuurfunctie.

Situatie december 2020

Er is nu nog niets veranderd aan de opvang van het hemelwater, maar de bedoeling is om de grachten van links en rechts mee in het bekken te krijgen. Momenteel is de riolering nog niet gescheiden, wat voor een grote vervuiling kan zorgen. Denk maar aan het water van de parking van A12 Shopping, dat vervuild is met rubberresten, olie, zout, ... Er zijn plannen om hier samen met Pidpa werk van te maken (nvdr.).

Als meerwaarde voor de natuur denken we aan een open gebied met meer poelen. Stroomdeflectoren (spreiplaten) aan de Wullebeek zouden op hun beurt kunnen zorgen dat de stroming in het water afgebogen wordt en begint te graven aan de rand, zodat van nature een meer meanderende beek ontstaat.

Over poelen gesproken, waarom is de poel aan de picknicktafel niet meer toegankelijk voor het publiek?

Vroeger werd de poel wel vaker gebruikt door hondeneigenaars, om hun hond in te laten spelen. Daardoor werd de natuurlijke biotoop van de dieren en planten verstoord. We besloten om de poel af te sluiten en op termijn verschillende poelen met elkaar te verbinden, zodat de fauna kan oversteken. Het klopt dat er momenteel een concessie is gegeven aan een schapenhouder, die het grasland rond de poel gebruikt. Deze schapen durven wel knabbelen aan de lisdodden, maar laten de poel voor de rest met rust.

Huidige waterpoel, vol met leven.

Foto's © Walter Decoene

Vorig jaren was de Zonnebloemenweide zeer geliefd bij de bezoekers. Op dezelfde plaats staat nu het Heldenbos. Kunnen we dan niet meer genieten van zo'n bloemenweide?

Zonnebloemweide juli 2020

De Zonnebloemenweide is een voorbeeld van wat wij een fauna akker noemen. Niet alleen mooie bloemen om naar te kijken, maar het trekt ook veel fauna aan. In de winter trok de akker veel vinken, muizen en torenvalken aan. Het klopt dat op diezelfde akker nu het Heldenbos staat, maar zoals sommigen waarschijnlijk al hebben opgemerkt is ter hoogte van de picknick tafel een nieuwe bloemenweide aangelegd. De bloemen zullen deze keer al minder groots zijn, omdat er nu al minder voeding in de grond zit dan vorig jaar. De akkers waren vroeger landbouwgrond en bevatten nog veel meststoffen. Het is de bedoeling dat de grond terug verarmt; of beter gezegd, normaliseert. Zo krijgen andere planten de kans om terug te groeien.

Een ander punt waar veel reactie op gekomen is van burgers, zijn de kappingen onder de hoogspanning. Kan u daar de mensen geruststellen?

Hoge bomen onder hoogspanningskabels kunnen natuurlijk nooit. Wanneer de beplanting te hoog wordt, wordt ze door Elia zelf gekapt. Dit is geen verlies van natuurwaarde, want het zorgt net voor meer biodiversiteit. De alerte wandelaar zal opmerken dat er meer insecten (vb. vlinders) of zelfs vleermuizen, zeer tevreden zijn met deze nieuwe biotoop. Tegelijk kan je zien dat de pioniersplanten weer snel zullen opschieten. Ook op andere plaatsen wordt er bewust gewerkt aan die diversiteit. Zoals je hier en daar kan vaststellen, worden

de randen van het bos niet mooi recht afgemaaid, maar met inhammen. Dit oogt niet alleen natuurlijker, maar zorgt er ook voor dat verschillende planten de kans te krijgen om te groeien. Het onderhoud in De Reukens wordt dus niet uitsluitend door ANB uitgevoerd, vaak werken we ook samen met grote en kleine aannemers (maaiwerken), sociale werkplaatsen, Natuur- en Landschapszorg, of lokale landbouwers die via concessies akkers onderhouden. Ook Natuurpunt steekt geregeld een handje toe.

Aartselarenaren zijn natuurlijk trots op hun Reukens, maar is het leefmilieu ook iets om trots op te zijn? Heeft het een grote natuurwaarde?

Het terrein is nog te jong om al een grote natuurwaarde te hebben. Geïnteresseerden kunnen steeds naar waarnemingen.be surfen, om te controleren op zeldzame fauna. Vermoedelijk zal het nu alleen nog maar gaan om overtrekkende vogels. Er zijn al wel enkele salamanders aanwezig, maar meer monitoren zou fijn zijn om te weten welke amfibieën hier nog zitten.

Zijn er al effecten van klimaatverandering te merken op dit domein?

Zoals gezegd is De Reukens als domein al een 15 jaar oud. Zelf ben ik hier als boswachter al een 6 à 7 jaar actief. Eén duidelijke verandering, die ik kon opmerken, gaat over de zwarte els. Er werd voor deze boom geopteerd, omdat hij normaal goed groeit op deze grond; hij heeft graag wat nattigheid. Maar deze zomer hadden ze erg veel last van droogte, kans bestaat zelfs dat deze bomen het in de toekomst niet meer halen. De zwarte elzen staan vooral aan de kant van het Oeyevaersbos. Wie daar deze zomer gaat wandelen, zal zien dat hun bladeren makkelijker zullen verdrogen en bruin worden.

Alerte wandelaars of bezorgde burgers hebben al wel eens vragen over veranderingen die ze zien in De Reukens. Hoe kunnen burgers vragen stellen of suggesties doen aan ANB?

Zelf kom ik 1 keer per 2 weken (afhankelijk van de werkplanning) in De Reukens, de werkmannen zelf komen iets vaker. Maar ik heb nog veel meer gebieden onder mijn beheer dan alleen De Reukens. En in tegenstelling tot het romantische beeld van de boswachter die 's morgens met de tweeloop op de rug het bos in trekt, zijn mijn werkdagen ook veel gevuld met administratie. Het is dus niet haalbaar om altijd rechtstreeks op vragen of mails van burgers te antwoorden. Efficiënter is om via de gemeente, met de schepen van Leefmilieu als tussenpersoon, je vragen te stellen aan het ANB.

Boswachter zijn is altijd werken op lange termijn. Zoals u al zei, het bos dat je nu plant, is pas volwaardig binnen goed 20 jaar. Wat wilt u in 2050 verwezenlijkt zien?

Niet teveel verparken of ongebreidelde recreatie. Een centraal omheind gedeelte dat respectvoller behandeld wordt en waar ook dieren die in die open ruimte leven hun rust kunnen vinden. Zoals gepland in het RUP, streven naar een oppervlakte van 100 hectare (70 bos, 30 open gebied) en het totale domein onder het beheer van één concessiehouder.

Tot slot nog een laatste vraag, waarbij we onze blik verruimen van De Reukens naar heel Aartselaar. Wat zou als boswachter uw advies zijn voor het natuurbeheer in Aartselaar, kan de burger ook iets doen?

Het terrein van een boswachter is Natuur- en bosbeheer, niet het beleid. Daar kunnen we alleen maar in adviseren. Afhankelijk van de grootte van je eigen tuin kan je als burger al heel veel doen: je gazon niet te vaak maaien, om zo een kans te geven aan insecten; meer inheemse struiken of bomen planten; grotere tuinen van kleine poelen voorzien en op grote gronden bosjes aanplanten. Als het gaat om openbaar terrein is het sleutelwoord: respect. Respect voor natuur en dier. Op politiek vlak kan ik alleen maar adviseren, om ervoor te zorgen dat de groene domeinen niet als een eiland bestaan, maar dat er actief gewerkt wordt aan die ecologische verbindingen. Tot slot wil ik graag meegeven dat Aartselaar samenwerkt met ANB en een groen RUP ontwikkeld heeft, waarbij landbouwgronden en woonuitbreiding worden omgezet in groengebied. Dit is uniek in deze streek en zeker iets om trots op te zijn.

April 2021
Foto's: Walter Decoene
Tekst: Hans Cops